

a Egipte i dels Innocents, i d'altres aspectes), i la seva llengua, estil i mètrica.

La crestomatia consta de trenta-quatre peces, bona part d'elles publicades anteriorment per Romeu en *Cançons nadalenques del segle XV* (Barcelona 1949, ENC, LXV). Hom publica tretze composicions extretes de manuscrits del segle XVIII, algunes d'elles desconegudes. Aquesta aportació és molt d'agrair, però per poc que hom hagi treballat sobre els manuscrits del segle XVIII de la Biblioteca de Catalunya sabrà que la tasca que resta és immensa, i que el meritori recull de Romeu no és — ni pretén d'ésser-ho — definitiu. Hom inclou dotze nades recollides de la tradició oral, preses de diferents colleccions modernes; potser hauria estat millor de prescindir de certes peces molt conegudes i procedents d'obres de divulgació no sempre segures, com les d'Amades i Llongueres, i substituir-les per altres de més rares.

Hem advertit algunes errades d'impremta,⁶ i altres probables errades d'interpretació, que gosem assenyalar: Pàg. 50, v. 1 (pàg. 51, v. 25 i n.): «*la tamor*»; potser seria millor llegir *l'atamor*. || Pàg. 55, v. 38 (pàg. 56 n.): *cocon*; possiblement cal interpretar *cocou*; cf. DCVB, s. v. || Pàg. 59, v. 11: *deien*; atenent al recompte sillàbic, cal llegir *deien*. || Pàg. 61, v. 14: *xicot*; cal llegir, d'acord amb la consuetud mallorquina núm. 6 (fol. 23 v. del ms. 1139 de la Bibl. de Cat.), *xiquet*.⁷ || *Ibid.*, v. 13: *pensaré*; cal consignar la variant de l'esmentada consuetud: *per ma fe*. || *Ibid.*, v. 20: *estella*; cal llegir *estella*, per poder rimar amb *meravella*. || Pàg. 63, v. 56: «*Jo cert no ho crec*»; sembla millor interpretar: «*Jo, cert, no ho crec*». || Pàg. 71, v. 56: *caramello*; no cal posar-la en cursiva com si fos una paraula estranya al català, tot i que és un préstec espanyol usual a la llengua parlada (veg. DCVB, s. v.) || *Ibid.*, v. 71 (pàg. 72 n.): *gasletis*, del qual hom diu: «no podem endevinar el sentit d'aquest mot, que sembla de llatí macarrònic»; possiblement és una deformació, volguda o no, de *gaudetis*.⁸

Josep MASSOT i MUNTANER

LUIS DíEZ DEL CORRAL: *La funció del mito clàssic en la literatura contemporània*. Madrid, Editorial Gredos, 1957. 248 pàgs. («Manuales Universitarios», VIII.)

És prou sabut com la mitologia de l'antiguitat clàssica, especialment la grega, ha inspirat, tret d'alguns períodes crítics, l'art i la literatura occidentals. Bé que oblidats o arraconats, almenys en aparença, durant el segle XIX, els mites han tornat a florir amb estranya i nova vida en la creació literària del

recollida de les velles cançons del poble...» (pàg. 27). Creiem definitivament establert que Aguiló començà a interessar-se per la nostra poesia popular molt abans de Milà i contemporàniament a Piferrer.

6. Per exemple: *résos* (no veiem cap motiu per a conservar l'accent diacrític en el plural, pàg. 7); *lleugerement* (pàg. 10); *fora*, en comptes de *fóra* (pàg. 11); *anem-se'n* (pàg. 16); *complert*, en comptes de *complet* (pàg. 16); *anterior*, en comptes d'*anteriors* (pàg. 23); *arreconés* (pàg. 24); *Vuy*, en comptes de *Vui* (=avui) (pàgina 25); *diveresses*, en comptes de *diverses* (pàg. 26), etc.

7. En el text mallorquí esmentat, *xiquet* és escrit *xicat*, en el qual la *a* té un valor de *ç*. És a dir, reflecteix la pronúncia *šikçt*, com és freqüent en les Consuetes de Mallorca, bé que mal interpretat per Romeu (veg. la meua recensió del *Teatre hagiogràfic* a cura de JOSEP ROMEU, ER, VII, en premsa).

8. [Cf. infra, pàg. 208.]

nostre temps; no es tracta, però, ara de reminiscències retòriques o de citacions superficials, dotades d'un simple valor anecdòtic, sinó de la incorporació de les essències mítiques a la inquietud social i moral del món dels nostres dies fins a convertir els temes, els personatges i les allegories en primera matèria dels motius literaris. Vet aquí l'objectiu que el Sr. Díez del Corral, un dels esperits més oberts de la cultura espanyola, ha perseguit en la seva exposició. No és fàcil de sintetitzar les amples perspectives, així com les atapeïdes i detallades facetes, del contingut de l'obra. El llibre, en efecte, no solament cerca les últimes causes de la influència de la mitologia en l'home d'avui, molt més densa que en l'home del Renaixement i del Barroc, sinó que estudia també el caràcter del mite antic, considerat com a símbol en què cristallitza la concepció religiosa de cada poble.

És bo de veure, per tant, que una part considerable, gairebé la meitat, de l'obra cau fora del camp estricte dels interessos d'aquesta revista: concretament, els tres primers capítols dels set en què és dividida. Ens trobem, però, davant una prèvia orientació necessària per a comprendre el peculiar ressorgiment actual dels mites. Llurs arrels històriques, el Sr. Díez del Corral les fixa en el mite de la *romanitas* reencarnada per la Revolució francesa; de la retòrica ardent es passa a l'alienació: les morts de Shelley, Keats, Byron, Chénier, Hölderlin o Kleist demostren que «al començ del món contemporani els mites s'havien convertit en perillós material inflamable» (pàg. 16). Superada la crisi de la primera guerra mundial, apareixen nous mites, com l'edat d'or de tipus comunista o certes fórmules d'exaltació feixista, però els mites clàssics experimenten, d'altra banda, una nova interpretació. El Sr. Díez del Corral parteix d'aquest fet per al seu pregon estudi sobre el mite antic i sobre l'antiguitat com a mite: estableix per base — discutible, com qualsevol visió sumària — que la religió de Grècia és una mitologia de l'art, la de Roma una mitologia de la política. Un interès especial vesteixen aquí les seves il·lustracions sobre la relació entre *logos* i *mythos*, sobre la secularització i la mitificació de la vida, sobre l'actitud d'Israel i del cristianisme enfront del mite. Només ara, després de referir-se encara a la persistència i a la transformació del mite clàssic dins l'Occident, l'autor pot abordar, amb la més neta precisió de conceptes, la seva influència en la literatura contemporània.

Aquest estudi s'estén, com hem dit, al llarg de quatre capítols, del iv al vii. Dos van dedicats a la integració del mite en la lírica: primer, en la lírica francesa, a través dels parnassians i dels simbolistes i, especialment, de Mallarmé i, més encara, de Valéry; després, en els escriptors de llengua anglesa o alemanya: Eliot, Pound, Joyce, Hofmannsthal i, per damunt tots, Rilke, amb l'erecció del seu Orfeu com a contrafigura de Crist. El capítol vi glossa el caràcter de la tragèdia antiga i la seva formulació per Nietzsche; n'estudia tot seguit, enllaçant-se amb el capítol vii, la pervivència en el drama modern, representada, entre d'altres, per Anouilh, Giraudoux, Gide i Montherlant, fins a les seves últimes transformacions en algunes obres significatives de Sartre i de Camus. La lírica moderna, segons les conclusions del Sr. Díez del Corral, ha estat bastant respectuosa envers els mites clàssics; l'actitud del teatre, en canvi, és sovint angoixosa i radicalment revolucionària.

Pels noms adduïts seran endevinades fàcilment les llacunes que es deixen sentir dins aquesta obra. Hi ha, en efecte, notables parcelles de la literatura contemporània, influïdes per la funció del mite clàssic, que el Sr. Díez del

Corral ha volgut esquivar no sabem ben bé per quin motiu. ¿S'ha deixat seduir en la seva anàlisi per l'evident popularitat d'alguns escriptors? Dins un estudi ambiciós com el seu no podia mancar, per exemple, alguna incursió pel camp de la literatura italiana, recordant el fons clàssic i sovint mític de Carducci, Pascoli i D'Annunzio o del Quasimodo de tantes evocacions hel·lèniques; la nostra mateixa poesia hi podria ésser dignament representada amb les contribucions de Miquel Costa, Joan Maragall i Carles Riba. L'autor, d'altra banda, no deu ésser especialista en algun punt de les matèries tractades: altrament no ens trobaríem amb certes grafies o expressions defectuoses — «los deus ex machina» (pàg. 77), «musica coelestis» (pàg. 157) —, o amb falses transcripcions de noms propis — «Stesícoro» (pàg. 77), «Amphyon» (pàg. 130) —. Petites tares, que no enterboleixen, és clar, la noble exposició d'un pensador lúcid com Luis Díez del Corral.

El llibre porta un índex de noms propis.

Miquel Dolç

ANTONIO VILANOVA: *Las fuentes y los temas del «Polifemo» de Góngora*. Madrid, Instituto Miguel de Cervantes (CSIC), 1957. 2 vols. 802 + 952 pàgs. (RFE, Anejo LXVI.)

Seria difícil d'exagerar la importància d'aquest llibre per a la comprensió de la poesia castellana del Segle d'Or. Gràcies a una investigació minuciosa de tots els autors, des d'Homer fins a Marino i Stigliani, que poden haver influït sobre la composició del *Polifemo*, el Sr. Vilanova arriba a demostrar, amb molta precisió, el que significava per a un poeta del segle XVII el concepte de la «imitació poètica». L'evolució d'aquest concepte dins el seu context històric és presentada en un assaig preliminar de 51 pàgines, que constitueix la millor exposició del tema escrita fins ara en llengua castellana.

Com indica l'autor, «la doctrina renacentista de la imitació no se limita en modo alguno a un remedo ideal de los modelos clásicos, sino que consiste en una reelaboración consciente de temas e ideas de la antigüedad grecolatina, cuando no en una sistemática apropiación de las fórmulas estilísticas y de los recursos retóricos de los poetas clásicos y modernos, muchas veces convertidos en tópicos por la tradición renacentista» (I, 33). De fet, el mateix procediment dels poetes renaixentistes determina el mètode seguit pel Sr. Vilanova en l'anàlisi que forma la part més extensa del seu llibre. Aquest mètode consisteix senzillament a seguir el poema, estrofa per estrofa, copiant els fragments apropiats dels comentaristes antics i moderns, i confrontant els versos de Góngora amb llurs fonts probables o possibles. Així, per exemple, demostra que els primers versos de la descripció de Sicília — «Donde espumoso el mar siciliano | el pie argenta de plata al Lilibeo» — són basats en un esquema sintàctic tret de l'*Orlando Furioso* i imitat després per Marino i Stigliani en llurs poemes sobre el tema de Polifem. El Sr. Vilanova no es limita pas a reproduir els paral·lels — treball que pressuposa una erudició extensa, i que ha realitzat amb una paciència del tot exemplar —, sinó que de vegades es lliura a unes interpretacions crítiques molt encertades. Parlant, per exemple, de la frase «culto sí, aunque bucólica Talía», en subratlla la importància com